

Wel heeft Arminius geen bezwaar om te blijven spreken van erfzonde, maar dan niet in eigenlijken zin, omdat ze feitelijk niet anders is dan een oorzaak van eigenlijke zonde.

„Zonde” en „erven” zijn, naar de latere rationalistische remonstranten verklaren, tegenstrijdige begrippen. Niemand „erft” eens anders kwade wil of kwade daad.

Intusschen blijkt uit een en ander voldoende, dat genoemde verdediger de door Gomarus vastgestelde drie punten niet als onjuist kan weerleggen, maar zijn betoog loopt ten slotte hierop uit dat hij probeert aan te toonen dat deze leer niet de oude zuurdeesem van het Pausdom is, zooals Gomarus had beweerde.

Het is echter duidelijk genoeg dat hier het semipelagianisme van het remonstrantsche standpunt voor het volle voetlicht komt. Van een radicale verdorvenheid des menschen en het liggen in den geestelijken dood door de zonden en de misdaden (Ef. 2:1) wilde de remonstrant dan ook feitelijk niets weten.

Overtuigend blijkt dit ook uit de latere verdere ontwikkeling van dit leerstuk. Zoo aanzelt b.v. Episcopus reeds in 1621 niet te schrijven, dat de „dood der zonde” waar de Schrift van spreekt, verstaan dient te worden in den zin van de doodelijke gewoonte van zondigen. Hiermede loochent hij immers onomwonden den werkelijken geestelijken doodstaat van den zondaar, om hiervoor in de plaats te stellen het tot den dood voerende karakter der zonde. De teksten uit de H. Schrift die door de gereformeerden gewoonlijk als bewijspunten werden aangehaald voor de leer der natuurlijke verdorvenheid en den geestelijken dood van den zondaar, werden door den remonstrant dan ook alle zoodanig geïnterpreteerd en ontzenuwd, dat ze hun bewijskracht daarvoor geheel verloren. Enkele voorbeelden:

Efeze 2:3: „wij waren van nature kinderen des toorns”. „Van nature” wordt hier zoo verstaan dat

het vele zondigen van den zondaar hem tot een tweede natuur wordt (!)

Gen. 8:21: „want het gedichtsel van 's menschen hart is boos van zijn jeugd af aan”, hetgeen de Heere noemt als motief voor het verderven van het menselijke geslacht (Aalders „Korte Verkl.” Genesis I, bl. 266). De remonstrant leest hier echter (geheel willekeurig) voor het woordje „want” (Ki), „al is het ook” of „al zou het zijn” (dat het gedichtsel van 's menschen hart boos is van zijn jeugd af aan). Terwijl dat „boos gedichtsel” dan niet ziet op verdorvenheid van natuur, maar op het daadwerkelijke boos werken en trachten van den mensch. Natuurlijk heeft dat alles met ernstige Schriftverklaring niets meer te maken.

Uit vergelijking van het een met het ander uit het voorgaande moet nu echter wel de vraag opkomen: Maar hoe staat het dan nu feitelijk met de tóch in hun „Remonstrantie” door de Arminianen beleden verdorvenheid van den gevallen mensch en den in art. III genoemden „stand der afwijking”, uit kracht waarvan hij „niets goeds dat waarlijk goed is, uit en van hemzelf kan denken, willen of doen”? Wordt hier dan niet ja en neen tegelijk gezegd?

Zoo schijnt het inderdaad. Maar toch blijkt dit bij nader inzien niet het geval te zijn. Trouwens de remonstranten waren te rationalistisch en bouwden hun systeem te zeer op logica en menselijke rede (welke laatste ze op typeerende wijze noemden het „kleinere licht” dat wel zwakker, maar nooit in strijd is met het „grootere licht” der Openbaring, zooals het licht der maan wel kleiner, maar in wezen geen ander licht is dan dat der zon) — hun verknochtheid aan het rede-licht was te sterk dan dat de arminiaanse denkers eenige logische tegenstrijdigheid in hun stelsel ongemoeid zouden laten.

In een volgend artikel willen we daarvan nog nader rekenschap geven.

Droegaham.

H. J. MELJERINK.

KERKELIJK LEVEN

Balans van „Oosterbeek” (II)

De chaos

In hetzelfde nummer, waarin dr J. Ridderbos Oosterbeek II aanklaagt, komt behalve ds Volten ook ds P. D. Kuiper het verdedigen. Deze is curator (tenzij er verandering mocht ingetreden zijn) van de theologische hogeschool der synodoeraten, en zwager van den jongen hoogleraar Ridderbos. Hij constateert:

Het is m.i. niet billijk om — en ik zie hierbij naar beide zijden — alleen maar neen te schudden zonder dat men een andere oplossing biedt of er zelfs een poging toe doet.

De schrijver vergeet dat onzerzijds wel een poging ondernomen is (door onze deputaten). Maar daar wou dr Ridderbos niet op ingaan. En dat vond ds P. D. Kuiper blijkbaar goed. We hebben ook van hem zelf geen aanbod gekregen op onze vraag, wie dan wel met ons wilde ondernemen wat de deputaten-Ridderbos hadden geweigerd te doen. ALLEN zijn zij onwillig, op de officiële stukken in te gaan. Dr Ridderbos, in qualiteit van deputaat, schreef: als we maar eerst eens bidden en elkaar als broeders erkennen, dan.....!! Nu, Oosterbeek heeft (hardop) gebeden, en ze hebben daar den broedersnaam laten schallen. Maar nu ze conclusies geven, nu zegt dr Ridderbos: rechtbank! Menschen, menschen, ziet ge nu nog niet, dat 't allemaal maar spelen met imaginaire leuzen was?

En dan is daar nog ds H. Volten. Hij helpt den chaos vergroten. Hij onderteekent Oosterbeek, doch met reserve. Dat wil dus zeggen: met een slag om den arm. Hij heeft bezwaar tegen de door hem onderteekende, toch al zoo magere conclusie 6; deze luidt:

VI, dat die kerken alleen al uit die hoofde behoren uit te spreken, dat een ieder in de voorgaande jaren uit die officiële stukken terecht tot de conclusie kon komen, dat er te eng gebonden was, en dat de weringen uit en schorsingen in het ambt, voorzover zij veroorzaakt zijn door het voor de consensie niet kunnen aanvaarden van die binding, ten onrechte zijn geschied;

Waarom deze conclusie te mager is, wezen we reeds aan: a) men kan zich immers bijna van heel de schorsingsschande afmaken door het (leugenachtige) beweren dat ze meerendeels over „de orde” en niet over „de leer” gegaan zijn; en bovendien, b) men ontduikt hier de kwestie van de gestelde eischen en gevorderde beloften. Maar goed, — zelfs dit magere brokje dunkt ds Volten nog veel te vet. Hoor maar:

Op de conferentie zelf heb ik, tijdens de eindbeslissing, deze uitspraken, en met name conclusie VI eenzijdig genoemd en het recht verkregen, hierop in de pers de aandacht te mogen vestigen.

Ik gaf dus mijn instemming onder voorbehoud.

Een handteekening onder voorbehoud, deze man kan dus nog twee kanten uit. Ja, dat kunnen de synodocratische conferentiegangers allemaal: luister maar weer goed:

Men kan met deze uitspraken een kant uitgaan, en er bepaalde conclusies uit trekken, die de mijne niet

zijn, en zeker ook niet van het meerendeel der Oosterbeeksche broeders, met wie ik kerkelijk samenleef. Zij allen zouden het ten diepste betreuen, wanneer dit geschiedde.

Ra, ra, wat is dat, ds Bos? U was zoo blij? Men is hier op de grens van evenwicht (der personen!) en van evenwichtsverlies; lees maar:

Stel dat Oosterbeek een breuk had betekend, dan was de zaak der hereniging waarschijnlijk voor jaren geschaad.

Alsof dit al geen breuk is! Toornvliet niet, Volten eigenlijk óók niet meer.

Maar we zijn er nog niet. Men moet ook al weer het oosterbeeksche stel conclusies-met-reserve lezen in het licht van een (ongescreven) toelichting! Helpt het, dan blijft ze buiten de (ongestookte) kachel; gaat 't mis, dan kan ze er wel in. Lees en verwonder u:

Maar anderzijds zullen de uitspraken dan ook gelezen moeten worden bij het licht van de gevoerde besprekingen en tegen de achtergrond van het daar behandelde en naar de bedoeling die wij er mee hadden.

We zullen dus vóór dat we goed kunnen „lezen” moeten wachten op:

- 1) publicatie der besprekingen,
- 2) ontdekking in 't openbaar van den achtergrond,
- 3) verslag van het behandelde,
- 4) generale biecht aangaande de bedoelingen.

Maar intusschen is schrijver vertrokken naar Londen. Voor twee maand. U kunt dus Oosterbeek II zéker niet lezen, niet eens lezen vóór April 1949. Als ds Volten dan terug is, en de inmiddels gereed gekomen publicaties 1—4 onderteekent (hopelijk alsdan zonder reserve), dan kunt u gaan lezen. Eerder niet.

En nu zien we een edelen wedstrijd. Ds Kuiper hoort we over „misverstanden” inzake 1944 klagen, en ds Volten komt nu misverstanden ontzien aangaande de overwinning der misverstanden te Oosterbeek. Misverstanden inzake de opruiming van misverstanden. Dat noemt ds Bos: de zaken eenvoudig maken! Wie behoudt er nog verstand? Van wat op papier de Acta staat? Stil, geen „oordeel” vellen over de Acta, want dan wordt u „rechtbank”! En dat mag niet in een kerk van profeten, priesters, koningen. Synodes zijn rechtbanken, — verder niemand in de wereld der kerk.

Nu, er is al vast één misverstand weggenomen: men mócht eens denken dat ds Volten niet contra Schilder was. Maar deze nachtmerrrie besprong niemand zijner medegenooten. Wij, synodale Oosterbeekenaren, wij meenden, aldus ds Volten, wij meenden

toch uit te moeten spreken, dat er nimmer een kerkelijke breuk zou zijn gekomen, wanneer Professor Schilder zich, in lijnrechte tegenspraak met Artikel 31 K.O., sedert 18 Dec. '41 niet onttrokken had aan de Synodale werkzaamheden, en er zich om hem heen geen groep had vastgezet, die oppositie meende te moeten voeren.

Natuurlijk is dit verhaal onzin, en al vaak weerlegde kwade lasterpraat, en was er heelemaal geen besluit,

dat een hoogleraar MOET beslissen over geheimgehouden aanklachtjes tegen hem zelf: dat grapje over art. 31 is rechtuit belachelijk: vertel dat eens aan Bavinck of H. H. Kuiper, die ook vaak wegbleven. Maar, wat kan die K. S. schelen? Heeft die soms „uitspraken” gedaan? En heeft hij „eischen” gesteld? En „kerkgeregelen” gemaakt? Of deed soms de synode dat? Had zij soms zonder K. S. geen voldoende licht? Kon zij het niet zonder hem? Maar zij bezwoer licht genoeg te hebben, en verwierp daarom wat Schilder lang vóór Oosterbeek uitriep: eerst nog eens samen praten, maar dan niet dadelijk binden; want dan móet iedereen ja of neen zeggen! O, hoe men toch zeuren, en jokken kan. Maar 't is waar, ds Volten is naar Londen, en leest dus deze zuchten niet. De bom valt in het polderland, en de piloot rust uit in Londen. Hier kunnen wij de schermen opruimen.

Over de „eenzijdigheden” iets schoons:

Wat de afgesneden (!) eenzijdigheden zijn, is duidelijk. Bedoeld zijn de opvattingen van Ds de Wolff van Enschede en broeder Janso uit Biggkerke.

Dwaasheid — ook als situatietekening. Toen men Greijdanus' bezwaarschrift op zij geschoven had en Schilder's brieven (met zijn duidelijke „onaannemelijk”) ook, maar de kandidaten bleef binden, toen dwong men de kandidaten die kamperleermeesters die de knie voor het bindend verklaarde Amsterdamsche Kuiperianisme niet bogen, officieel te verloochenen. „Je reinste terreur” zou collega Holwerda zeggen; tenzij het je reinste geloofsdaad is. Maar dat laatste is het niet, blijkens het daarna gevolgde geschipper en gedraai. Maar dan is het laf, in dit verband twee andere namen te noemen. En te camoufleren, dat Amsterdam moest gesauveerd worden, dat Aalders moest gespaard blijven enzovoort.

Toen Schilder één van beide wilde, of naar geen namen wijzen, of naar alle, toen werd dat natuurlijk afgestemd (één ouderling stemde „bij intuïtie”, zooals hij tegen me zei). Intusschen, dat Schilder gelijk had, in zijn klacht van meten-met-twee-maten, bewijst nu ds Volten zelf. Hij haalt thans den heer Janso aan (die inzake de ziel niet dacht à la Ridderbos). Maar de Enschedesche Volten zwijgt over den Enschedeschen Leenhouts, die rondweg de uitspraken '42 inzake de ziel verwierp en ongemoeid bleef. Dat was later, zal hij tegenwerpen, Zeker, zeker. Maar het ging over de „bedoelingen” der synode. Die waren niet gaaf en niet objectief. Die waren partijpolitiek. Het slechte spel wordt nog goedgepraat en de partijdijheid is nog het wapen getuige deze Oosterbeekenaar.

Hoor verder ds Volten:

De scheuring is dan ook niet in 1942 begonnen, en zelfs niet in 1943, maar in 1944, en wel na de afzetting van Prof. Schilder. Het blijft de vitium origins van „de vrijmaking” (de zonde in de oorsprong), dat ze op dat moment (eerst) begonnen is.

Had soms ds Volten liever gewild dat Schilder had gedaan wat Ridderbos hem aanbeval en dus was weggegaan voor de eindpaal bereikt was (afzetting)? De man zelf heeft er al eens op gewezen: De Cock ging heen vóór de definitieve afzetting. Schilder niet. Die bleef trouwens. Want hij was geen scheurmaker. Maar ook geen scheurbedekker.

En nu verder. De leer-uitspraken? Deze onderteekenaar (!) van Oosterbeek verklaart zelf, dat met de conclusies van Oosterbeek niet bedoeld is (zelfs dat dus niet!) iets ten nadeele van die leer-uitspraken zelf te zeggen. Welnu, houd ze dan vast; en ga ze in Londen preeken: en bind iedereen er aan; maar maak ons volk niet wijs, dat Oosterbeek op „hereeniging” aanstuurt. Want die leer-uitspraken verwerpen wij grootendeels. Niemand (!), aldus ds Volten, kon in 1942 voorzien dat er confessioneel onrust zou komen. Wel, wel, ook niet diegenen, die op de ketting gesprongen zijn? Daar komt bij, aldus ds Volten,

daar komt dit bij, dat naderhand openbaar werd, hoe, door 1905 aan te halen, de in ons gereformeerde volk sluimerende gevoelens rondom A en B, met betrekking tot Lindeboom en Kuiper, weer wakker werden, waarvan vele eenvoudige broeders de dupe zijn geworden.

„Naderhand”! En die uitspraak deed men dan in 1942 omdat geen onzekerheid mocht blijven bestaan! Zes jaar is er over het geval gedokterd. En is het nu ineens een onnoozelheidje geweest? En geen Kuiper-protectie (verder gaande dan Kuiper zelf, die niet wou binden aan zijn mening)?

Ik heb heel verhalen gehoord over de diepe bewogenheid van den door schuldgevoel verslagen ds Volten na Oosterbeek I. Nu, hier heeft men zijn eigen lezing. De Oosterbeeksche vrijgemaakten hadden betoogd, als volgt:

Voor 1916 werd er te eng gebonden. Voor 1946 werd het futurum verboden. De schorsingen op dit punt moeten worden opgeheven.

U ziet: het magerste van het magere. De triomf van „Oosterbeek” heet het. En wat verklaart nu de mede-onderteekenaar Volten, de eenige, die nog zoo'n beetje stand hield nadat ds Toornvliet had nagelaten zijn handteekening te plaatsen? Hoor met aandacht:

Hoe Oosterbeeksche godsch.

Wat v. Oosterbeek t. Hee uitee Volten: handteekenaar v. dediging men die wendige „inwendige” Lees

Het ningen om afw. in zijn voorsto

Goed dus toe, meester

Maar verkracht K. Schilder standpunt de blindstens of er geë uitdrukkt bij „de” anders k. Oosterbeek

Heel rum toe het niemant is. Nu los heb Neen, zo was heeft d

Eerst losse ved jokken: zen op 3 volle ove Ja, ma dat zaak zaakje? splintern ving voo zakelijke

Nooit wederg ingebra zij — brak o. Candida zelfde 3 Augu August van Be stoelte was uit zelf in

Pracht GEVOEL maar, oc een can gaan de Bergsche eerlijke familielic de, die t staand g verguizir dan de c gadering is de hee advies veel (de to ch b Moet hij advies in geofendi

Ds Vc sche pro draar ter weerd, d zen w stond „v mocht d overeens Volten's te gesch

We kr terbeek

Er s stukkes was m kwam. aanleid dat hij name t

En gij, geliefde Christenen....

Het kan in deze dagen, nu het gesprek over al of niet hereenigen niet van de lucht is, zijn nut hebben de dingen eens concreet te maken. Want het ontbreekt in de concrete voorstellen om tot hereeniging te komen niet alleen aan de noodige discretie, maar ook aan de noodige concrete.

De hereeniging wordt gezocht per formule; formule nummer zooveel wat betreft het dogmatische; formule nummer zooveel wat betreft het kerkrechtelijke; formule nummer zooveel wat betreft het ethische conflict.

En zooals het vóór de vrijmaking was zoo is het nu: elke nieuwe formule doet de verwarring der geesten slechts toenemen en vervaagt de concrete situatie. Reeds daarom zijn al die formulietjes — meestal niet meer dan een allerindividueelste expressie van de aller-individueelste emotie — ook onzedelijk. En misschien kleefdt dit gebrek aan geen der formules zóózeer als aan die waarin men de zedelijke schuld onder den schijn van die te belijden gaat begraven. Want er is niets zóó onzedelijk als bij de belijdenis van persoonlijke schuld te vluchten in een passe-partout.

We hebben in de laatste jaren proeven genoeg van deze algemeenen beleefd. De eene duitse kerk na de andere, de eene duitse gemeenschap voor en de andere na heeft het boetekleed aangetrokken en zich schuldig verklaard aan „alles“, tot aan de miljoenenmoord op de Joden toe.

Maar er is nog nooit één individuele duitser geweest om het even of hij Hjelmar Schacht of Meijer heet, die voor eenig tribunaal zich heeft schuldig verklaard. Ze hebben allemaal gezegd, als ze individueel voor concrete misdaden ter verantwoording worden geroepen: „es ist nicht wahr“ of „Befehl war Befehl“. En het zou zonde voor God zijn dit spel der onwaarsachtigheid te gaan spelen in de Kerk.

Het spel is oud.

Want Jan en alleman is in de kerk wel bereid te belijden, dat een mensch maar een mensch is, maar indien ergens, dan blijkt in haar midden, hoe moeilijk het is in geval van concrete zonde iemand tot een concreet schuldbelijden te brengen. Het trekken van een logische conclusie gaat nog wel. Uit de Praemissen: „alle menschen zijn zondaren“ en „ik ben een mensch“ wil elk stug verstand nog wel de conclusie trekken: „ik ben een zondaar“. Maar het is er ver vandaan, dat dit logisch vermogen een kenmerk zijn zou van een gebroken hart en een verslagen geest. Wie niet verder komt „belijdt“ wel „schuld“, maar gaat rustig te zondigen verder. De Genestet heeft het al afgekeken bij zijn catechisantjes:

„Jan, die zich aanstonds in de les een zondaar zal verklaren, trekt thans, groot zondaar als hij is, zijn zusje bij de haren.“

Maar stelt U zich nu eens voor, dat we zóó per algemeene passe-partout-formulier-variëschuldbelijden „hereenigd“ worden en een van de in het verleden als kwade herder openbaar geworden „broeders“ in de „hereenigde kerk“ zal bevestigd worden in het ambt, zonder ooit één woord van persoonlijk schuldbelijden gesproken te hebben.....

Dan wordt het formulier gelezen en de gemeente wordt aldus vermaand: „En gijlieden ook, geliefde christenen, ontvangt dezen Uw dienaar in den HEERE met alle blijdschap en houdt de zondanigen in groote waarde..... Laat U liefelijk en aangenaam zijn de voeten dergenen, die vrede verkondigen, die het goede verkondigen“.

En bij de bevestiging der ouderlingen: „Aan de andere zijde, geliefde christenen, ontvangt deze mannen als dienstknechten Gods. Wilt de ouderlingen, die wel regeeren, dubbele eer waardig achten“.....

Onlangs is op een kerkeraadsvergadering de vraag gesteld of dat na een schuldbelijden à la passe-partout wel kan in Gods Huis. En als het gebeurde, wat er dan gebeurde?

En het antwoord kwam óók: „dan pleisteren we een graf.....“

D. E. C.

H. N. Ridderbos en dr. G. M. den Hartogh ook. En een Stem zegt: eerlijk duurt het langst.

We kunnen niet breed uitmeten, en voelen er ook niets voor. Maar onze lezers moeten weten, dat chaos chaos maakt. Daarom enkele aanhalingen.

Eerst het nadere terugkrabbelen van den zeer opvallenden Oosterbeekenaar, met wien ds B. A. Bos biddend in zee gegaan is: ds Toornvliet. Zeker, zeker, nog steeds heeft Toornvliet het woordenboek der sappige gezegden bij de hand, en nog steeds doet hij zijn best in de door ons voorspelde nieuwe anti-K.S.-campagne. Maar op 't fijne puntje? Wel, hij verloochent Oosterbeek thans schriftelijk. Hoor maar:

En, laat ik eerlijk zijn. Sommige conclusies zijn ook op een zeer onduidelijke wijze geformuleerd, als ik bijvoorbeeld conclusie 3 lees, kan ik deze zonder meer niet onderschrijven. In concl. 3 lezen wij: „dat, ofschoon de „Gereformeerde Kerken“ in 1912 met hun leerbeslissingen inzake het genadeverbond bepaalde eenzijdigheden hebben willen afwijzen, daarmede ook positieve uitspra-

Hoe krachtig ook verdedigd, werd deze mening te Oosterbeek niet overgenomen en staat zij niet in de conclusies. Zij is met alle kracht bestreden, en naar mijn gedachten in strijd met de waarheid.

Wat wil ds Bos ons nu eigenlijk nog verder van Oosterbeek vertellen? Of een ander uit den kring? 't Heele geval ligt immers al lang uiteengeslagen? De Bos zegt: 't staat er. De Volten: 't staat er niet. Wat heeft men aan zulke handtekeningen? Intusschen verklaart deze ondertekenaar van Oosterbeek, dat men ter synode bij de verdediging van de uitspraken Greijdanus wou treffen; men dicht ook hem het fantasie-stukje van een „uitwendige“ verbondsbeschouwing toe (weet u al, wat „inwendig“ en wat „uitwendig“ Oosterbeek is?)

Lees getrouwelijk:

Het ging bij de leeruitspraken om afwijzing van meningen als van ds de Wolff en bij de verdediging er van om afwijzing van meningen als van Prof. Greijdanus, die in zijn gravamen een uitwendige verbondsbeschouwing voorstond.

Goed onthouden: 't ging tegen Greijdanus; men geeft dus toe, dat men de leerlingen wou dwingen den leermeester te verloochenen.

Maar ds Volten redt zich uit de klacht van historieverkrachting met een beeld! Alsof er geen brief — K. Schilder — aan de synode was, die (niet op ZIJN standpunt, doch op dat DER SYNODE) aanwees dat de binding te eng was en dat „te wederbaren“ minstens erbij moest staan (wat men weigerde), en alsof er geen geval Grosheide-cand. Schilder was, waarin uitdrukkelijk werd vastgesteld: naar die onderstelling bij „de“ sacramentstoediening IS er al geloof (want anders kan 't niet versterkt worden), zegt ds Volten, Oosterbeekenaar, tegen alle rede in:

Heel het practisch beleid der Synode heeft het futurum toegelaten. Ik gebruikte ter conferentie zelf daartoe het beeld van de losse veters: er is een gebod, dat niemand de kamer mag binnen komen, die ongekend is. Nu komen er echter mensen, die alleen hun veters los hebben hangen. Worden zij daarom buitengesloten? Neen, daar valt men niet over; zij worden toegelaten; zo was de bedoeling van het verbod niet. In gelijke zin heeft de Synode het futurum niet veroordeeld.

Eerst een gekloofde haar (beeld Ridderbos); nu de losse veters (beeld Volten). Knappe heeren, maar ze jokken: het boek van ds H. J. Schilder legt de bewijzen op tafel. Men mocht niets leeren dat niet ten volle overeenkwam met: reeds wedergeboren.

Ja, maar, alzo suggereert ds Volten, ja, maar, was dat zaakje van cand. Schilder niet eigenlijk 'n familiezaakje? Deze kerk-hereniger (!) komt ineens met 'n splinternieuwe proeve van kerkgeschiedenisbeschrijving voor den dag (gevoelig antwoord op het volkomen zakelijke boek van ds H. J. Schilder):

Nooit had ik mij in Groningen b.v. aan het „reeds wedergeboren“ geboden gevoeld. Voorts werd hier tegen ingebracht, dat de vrijmaking zelf praematuur was, dat zij — het werd voor de zoveelste maal gezegd — uitbrak op het conflict met Professor Schilder, en zelfs Candidaat Schilder ophield zich te schikken op hetzelfde moment, dat zijn oom werd afgezet. (Donderdag 3 Augustus '44 werd Prof. Schilder afgezet, Zondag 6 Augustus maakte Cand. Schilder zich vrij met de kerk van Bergschenhoek en beklom hij daar het preekgestoelte; zie zijn witboek, blz. 246). Als de vrijmaking was uitgebleven, was het met het punt in kwestie van zelf in orde gekomen.

Prachtige nonsens: „ik had me nooit gebonden GEVOELD“. Nu, nu, maar 't was toch zoo, alleen maar, ook deze leeraar saboteerde de besluiten, die een candidaat serieus nam. Als de Voltens zwijgen, gaan de kandidaten spreken. En dan die insinuatie over Bergschenhoek. Alsof de datums van examens en van eerlijk antwoord op een opgelegde binding van een familielid afhingen, en niet van die opgezweepte synode, die tegen alle waarschuwingen in haar niet-bestaand gezigt liet gelden, en de kerk terroriseerde met vergulzing der kerkenordening. Alsof iemand anders dan de commissie-Grosheide de datums van haar vergaderingen-sonder-getuigen met kandidaten koos. En is de heer Volten heelemaal vergeten het officiële advies van dr Ridderbos in commissie nummer zóóveel (den Hartogh ook erbij, meen ik) om dan toch het kerkverband te verbreken? Moet hij niet liever ons bedanken, dat wij dit advies niet opgevolgd hebben, maar hebben geduld geëffend langer dan De Cock?

Ds Volten vertelt verder over de hersengymnastische proeven, die de synodocratische Oosterbeekenaars daar ten beste gaven. Zoo b.v. wordt kalmweg beweerd, dat „te wederbaren“ „niet afgewezen was“. Welja. En dan moet men weten, dat er stond „wedergeboren“, en dat niemand iets leeren mocht dat niet heelemaal daarmede in overeenstemming was! Ze mogen in Enschede dus ds Volten's vertrek naar Londen zoowel geschied als nog te geschieden noemen?

We krijgen ook nog een „toelichting“ op Oosterbeek (zoo de ouden zongen.....). Hoor toe:

Er staat daar immers, dat een ieder uit de officiële stukken terecht tot de conclusie kon komen enz. Het was mogelijk, dat ieder uit die stukken terecht daartoe kwam. In die officiële stukken lag voor ieder terecht aanleiding, om er toe te komen. Maar dat houde niet in, dat hij er ook toe moest komen. Ik zelf nu heb met name tot het laatste ogenblik toe er op gestaan, dat ook

in de uitspraak van Oosterbeek zou worden opgenomen, hoe een ieder uit anderen hoofde evenzeer tot de conclusie kon komen, dat er niet te eng gebonden was. (Ds Volten vocht dus voor de voorstelling van een synode met Janus-kop; laat ons dat onthouden, K. S.) Men vond dat echter niet nodig. Zelfs de broeders, met wie ik het volkomen eens was, meenden, dat deze gedachte voldoende in conclusie VI tot haar recht kwam. Onder het voorbehoud dan ook in de pers duidelijk te mogen maken, hoe conclusie VI moet worden opgevat, en waarin haar eenzijdigheid bestaat, gaf ik ter wille van de hereeniging — om op dit punt in Oosterbeek geen breuk te forceeren — toe.

Dat beteekent dus doodkalm: het staater wel, maar u moet dat OPVATTEN, als stond het er niet. Ik begrijp er alleen dit van: of ds Volten raast, of alle sprekers, die nog over Oosterbeek redevoeringen afsteken, houden zich en ons zoet met dwaasheden: conclusies, die ge moet „opvatten“ volkomen naar het tegendeel van den tekst. Men concludeert: te eng gebonden. Maar men biecht: de ondertekenaars van ginds zeiden elkaar: er staat elders duidelijk genoeg: niet te eng gebonden. Ds Bos: wie verloochent u? Hoe is zulk geklets mogelijk? Wat beteekent nu bij deze lieden het woord „terecht“? „Terecht“ beteekent hier blijkbaar hetzelfde als: „ten onrechte“. Als ik zeg: „TERECHT kan ieder uit de Schrift tot de conclusie komen, dat die en die uitspraak der belijdenis juist is“, dan beteekent dat bij dezen woordenacrobaat: niet, dat ge er toe moet komen. Geef ons alstublieft andere redders van het vaderland, ds Bos. En houd op met de malligheid. 't Geval is al stuk gemaakt niet door een of anderen Klaas, doch door de Oosterbeekenaars. Ze ondertekenen: $2 \times 2 = 7$. En dan „lichten ze toe“: maar dat betéekent $2 \times 2 = 0$. En dacht ge nu, dat 80 pct. nog iets van uw conclusies gelooft? Of 20 pct.? We vragen 't niet voor niets, want u mede-ondertekenaar, zegt hij, verwacht, dat ge die fraaie toelichting zult doorgeven! 't Staat er heusch. Hij in Londen. En gij in den polder opgescheept met zoo'n eervolle opdracht. We benijden u niet.

En dat praat dan van „misverstanden uit den weg ruimen“. Maar ze groeien hier als cactussen op Sicilië en in Californië en Rhodos.

Nee, niet uit „bepaalde“ officiële stukken, zooals ds Volten kerm, doch uit de besluiten (niets te leeren dat niet heelemaal in overeenstemming was enz., zie stukken Grosheide en toelichting Ridderbos, en vooral de besluiten zelf) blijkt, dat er niet „te eng“, doch VALSCH gebonden was.

Bind maar raak, maar dan aan waarheden, niet aan onzin. Ondanks ds Bos' booze woorden tegen mij, constateer ik, dat óók ds Volten bevestigt wat ik schreef: men stuurt zakelijk aan op de onzedelijke vervangingsformule, en sluit nóg uit, wie destijds een synodebesluit plus de belijdenis ernstig namen. Hoor maar:

Duizenden en duizenden hebben deze binding nooit gekend, en ik ook niet (pleit niet voor uw meeleven, K. S.). Maar als er zijn, die, leidend op bepaalde officiële stukken, zich wel aan het „reeds wedergeboren“ gebonden voelden — met uitsluiting van het „te wederbaren“, laten wij dan zeggen, dat dat juist door die bepaalde officiële stukken mogelijk is geweest. En als er op grond van die binding weringen en schorsingen zouden hebben plaats gevonden, dan zijn ze ten onrechte geschild.

We verzuchten met dien elders bedoelden Oosterbeekenaar: 't is me een rommeltje. Dat lijkt me schooner qualificatie dan 't versje, waar ds Volten mee besluit:

„Wij bidden bevend dit alleen
Wat duizelend ons hart bezint.
Maak Gij de duizenden tot één.
Ut omnes, omnes unum sint.“

We hebben ds Volten eens aan een tafel van 'n studentenconferentie hooren zeggen ('t ging over een terugkeer der studenten tot „calvinisme“): ik ben vandaag niet gerevaccineerd (vacca = koe) doch gerecalviseerd (kalf is 'n jong van een koe).

Nu, óók in dien zin laten we ons door ds Volten niet „rekalviniseren“. We zijn alleen maar blij, dat we onze menschen kunnen laten zien, wateen handteekening vlak voor gebeden en dankzeggingen waard is. En wat 'n „conclusie“ waard is.

K. S.

(P.S. Dit artikel was bestemd voor het vorige nummer, maar bleef toen liggen. K. S.)

De chaos verbreedt zich

Merkwaardige weken. Dr H. N. Ridderbos en dr G. M. den Hartogh zijn samen voedsterheeren van „De Strijdende Kerk“. Onder hun oogen zette ds Toornvliet een jubellied in over Oosterbeek. „Het smaldeel“ moest worden gezocht. Wie niet meedankte, was net zoo ongeestelijk als b.v. K. S.

En nu?

Nu heeft eerst Toornvliet zich uit het koor der jubelzangers teruggetrokken. En toen Den Hartogh. En toen dr J. Ridderbos. En toen Toornvliet nog eens. En toen dr H. N. Ridderbos. En in de krant van dr J. Ridderbos schrijft de een tegen den ander, en in die van dr

er geheim-
m zelf: dat
ik: vertel dat
ok vaak weg-
1? Heeft die
„eischen“ ge-
leed soms de
geen voldoen-
Maar zij be-
ben, en ver-
osterbeek uit
dan niet
bet lederen
en, en jokken
r Londen, en
in het polder-
er kunnen wij

zijn, is dulse-
de Wolff van
e.

ig. Toen men
oven had en
„onaanneme-
leef bin-
didaten
te de knie
e Amster-
et bogen,
„Je reinste
en; tenzij het
t laatste
geschipper en
and twee an-
ren, dat Am-
alders moest

f naar geen
at natuur-
„bij intuïtie“,
Schilder gelijk
naten, bewijst
er Janse aan
lerbos). Maar
in Enschede-
ten '42 inzake
was later,
het ging over
waren niet
politiek. Het
partijdigheid
enaar.

begonnen, en
a de afzetting
dignis van „de
dat ze op dat

Schilder had
en dus was
paal be-
eft er al eens
de definitieve
ens. Want hij
n scheur-be-

ken? Deze
laart zelf, dat
t bedoeld
van die leer-
ud ze dan
blind iedereen
at Oosterbeek
die leer-
grooten-
kon in 1942
komen. Wel,
g gesprongen

aar werd, hoe,
ormeerde volk
aet betrekking
werden, waar-
zijn geworden.

leed men dan
ld mocht
over het geval
spnoozelheidje
erder gaande
ten aan zijn

diepe bewo-
lagen ds Vol-
men zijn
vrijgemakten

oor 1946 werd
op dit punt

De triump van
nu de mede-
g zoo'n beetje
ngelaten zijn
andacht: